

Het praesens en de modi.

Voordat we verder gaan met het werkwoord, moet je toch enkele wetenschappelijke termen en begrippen leren.

1. De onvoltooid tegenwoordige tijd heet **praesens**. Voorbeelden: Ik loop. Jij eet. Wij studeren. Deze tijd is in de eerste les behandeld.
2. De wijzen van het werkwoord: de **modi** (meervoud van modus): je kunt een werkwoord op verschillende manieren gebruiken
 1. de **infinitivus**/onbepaalde wijs: met het werkwoord is niets gebeurd. Als ik zeg 'zwemmen' zeg jij: "Ja, en? Wat wil je zeggen?" Deze is in les 1 behandeld.
 2. de **indicativus**/aantonende wijs. Deze modus gebruiken we vooral. Het werkwoord geeft een feit aan: hij loopt, hij zwom. Deze hebben we in les 1 behandeld.
 3. de **imperativus**/gebiedende wijs: loop, zwem.

De imperativus

Hoe maak je in het Latijn een bevel? Misschien weet je het niet, maar een bevel kun je aan één persoon geven (enkelvoud) en aan meer personen (meervoud). Dat geldt ook in het Nederlands. Als je aan één persoon een bevel geeft, gebruik je de **stam** van een werkwoord: denk, loop, zwem. Bij een bevel aan meer personen, moet je eigenlijk achter de stam een **-t** zetten. Dat doen we steeds minder: zingt. loopt, rekent. In het Latijn is het niet veel anders. Omdat je een bevel altijd geeft aan de persoon, tot wie je spreekt, staat een bevel ook in de 2^e persoon.

Bij de verba van de conjugaties met een **stam** op klinker (1^e habita-, 2^e mane- en 4^e audi-) gebruik je in het enkelvoud de stam en in het meervoud de **stam + te**. Bij verba van de 3^e en 5^e gebruik je in het enkelvoud **stam + e** en in het meervoud **stam-i-te**.

1 ^e habitare	s. habita - woon	pl. habitate – woont
2 ^e manere	s. mane – wacht	pl. manete –wacht
3 ^e relinquere	s. relinque – verlaat	pl. relinquite – verlaat
4 ^e audire	s. audi – hoor	pl. audite – hoort
5 ^e capere	s. cape – pak	pl. capite – pakt

Als je iemand zegt, dat hij iets niet mag doen, dan geef je hem een verbod. Dat kun je in het Latijn op twee manieren doen.

1. **ne + bevel** Ne iube. – Beveel niet.
2. **noli(te) + inf.** Noli iubere – Wil niet bevelen/beveel niet.

Sommige verba hebben een afwijkende imperativus:

esse	es	wees	este	weest
facere	fac	maak	facite	maakt
dicere	dic	zeg	dicite	zegt
ducere	duc	leid	ducite	leidt

Opdracht 1.

Verzamel de verba van Tekst 3.1, schrijf de betekenis en 1^e persoon op en vermeld de stam en conjugatie. Om het voor jezelf overzichtelijk te maken kun je een indeling in vijf rijtjes maken, zoals het voorbeeld hieronder.

verbum	1 ^e persoon	conjugatie	stam	betekenis
audire	audio	4e	audi	horen
dare			

Opdracht 2.

Vertaal de volgende verba:

1. quaeritis	11. noli habitare
2. is	12. date
3. nolite parere	13. petitis
4. do	14. habita
5. conditis	15. paremus
6. potestis	16. das
7. dicitis	17. cupio
8. habitat	18. ne petite
9. ite	19. timent
10. quaere	20. oppugnamus

Opdracht 3.

Vertaal naar het Latijn.

1. zij stichten	11. wij stichten
2. jullie gehoorzamen	12. bestormt niet
3. zegt	13. geef
4. gaat	14. ga niet
5. hij bestormt	15. woont niet
6. zij verlangen	16. jij sticht
7. jij vraagt	17. vrees
8. jullie zeggen	18. jij verlangt
9. ik vrees	19. jij geeft
10. jij woont	20. sticht niet